

Kun kohdattiin: ilo irti keskustellen rastiradalla

25.11.2024

KUVA: RIITTA-LIISA KARJALAINEN

Pedagogiikkaryhmä järjesti AMK-kirjastopäivillä 12.-13.6.2024 Turussa toiminnallisen Tupla vai (ihan) kuitti -rastiradan. Radalla osallistujat tutustuivat toisiinsa ja vaihtoivat ajatuksia ajankohtaisista teemoista erilaisten tehtävien avulla. Raportoimme rastiradan tuotosten johtopäätöksiä tässä artikkelissa.

Turun ammattikorkeakoulun ICT-Cityn käytävillä raikui nauru, iloiset askeleet ja puheensorina kun kirjastoihmiset liikkuvat rastipisteeltä toiselle. Viittä rastipistettä päivystävät pedagogiikkaryhmäläiset kellottivat keskusteluita ja opastivat tehtäviin. Radalla edettiin ryhmissä, joiden kokoonpanot arvottiin. Ryhmien nimet, silakka, tammi, naakka, graniitti ja kettu, haettiin maakuntahengessä Varsinais-Suomen nimikkokasveista ja muista luonnon elementeistä.

Toiminnallisen rastiradan ajatuksena oli pohtia kirjastotyön merkitystä ja työssä tapahtuneita muutoksia, joita jokainen on työuransa aikana todistanut. Mistä on pitänyt luopua? Mikä on edelleen pysyvää ydintä? Osallistujien oli mahdollista ottaa esille asioita spontaanisti tai mietitymmin, mutta kuitenkin napakan rennolla ja jopa vauhdikkaalla tavalla. Radalla tutustuttiin samalla amk-kirjastojen osaajien monipuoliseen porukkaan, koska ajatuksia, kokemuksia ja tunteita jaettiin myös entuudestaan vieraampien kollegoiden kanssa.

Lyhennehässäkkä — työn sirpaloituminen ja kuplautuminen

Rastin ajatuksena oli pelin keinoin tutustuttaa AMK-kirjastolaisia toisiinsa. Luokkatilaan rakennettiin kaksi pelipöytää, joissa kaksi joukkuetta kisaili vastakkain Alias-tyyppisessä sananselityspelissä. Tällä kertaa sanat olivat lyhenteitä, osin tuttuja ja päivän kirkkaita työhömme liittyviä lyhenteitä, mutta jotkut olivat kryptisempiä selitettäviä.

Lyhennehässäkkään oli koottu työhömme kuuluvia kirjainyhdistelmiä korkeakoulukirjastojen alalta, järjestelmistä ja virallistiedosta avoimeen tieteeseen ja tekijänoikeuksiin liittyen. Sanalista rakentaessamme huomasimme, miten lyhenteiden määrä on kasvanut ja monimuotoistunut vuosien varrella. Tunnistimme myös, että vaikka lyhenne on tuttu ja usein kuultu, on sen merkitystä vaikea selittää.

Osa lyhenteistä on tuttuja ja selkeitä toisille ja toisille taas miltei tuntemattomia. Alias-rastin huutoselittämisen äänimaton alla tunnistimme merkkejä kirjastotyön sirpaloitumisesta ja kuplautumisesta. Ammattijargonia on ja syntyy oman alan sisällä, mutta sitä valuu kirjastolaisten työpöydille myös kehysorganisaatioiden kautta. Jälkimainingeissa tuli mieleen, että mystifioiko erityiskäsitteiden ja -lyhenteiden käyttö ilmiöistä puhumista ja niiden ymmärtämistä. Voivatko lukuisat lyhenteet olla uuskieltä, joiden avulla myös maalataan asiantuntijuuden rajaviivoja ja reunamerkkejä?

Rastille osallistuneet olivat alkuvaiheessa varovaisia. Osa odotti ja toivoi selkeitä sääntöjä ryhmän vetäjiltä. Koska niitä ei kuitenkaan ihan tarkasti ollut, ryhmäläiset rentoutuivat ja antoivat palaa. Pelisessiot olivat vauhdikkaita ja miltei hervottomia huutomyrskyjä. Voittajista saattoi jäädä epäselvyyttä, mutta lopputuloksena oli ainakin monta hyvää tasapeliä ja hauskaa oppimista mielikuvien ja mielikuvituksen avulla.

Muuttuvat “laulut” ja muuttuvat asiakkaat

Kakkosrastilla mietittiin työn muutosta ja osallistujat asettuivat aluksi aikajanelle kirjastotyövuosiensa perusteella. Janan alkupäässä seisojia juuri kirjastoon tulleita, kun toista päätä kansoittaneilla oli työvuosia jopa nelisenkymmentä. Amk-kirjastoja alettiin perustaa vuonna 1992, joten amk-kirjastotyötä voi olla joillakin takanaan jo yli kolmekymmentä vuotta. Aikaprospektiivi nostatti heti keskustelua ja työvuosien vertailu hymyilyä. Samassa tuli kätevästi tutustuttua ja taustaorganisaatio selville, jos samaan ryhmään mahtui mukaan uusiakin kasvoja.

Pöydissä käytiin keskustelua muutoksen ajureista, jotka ovat muuttaneet työn luonnetta eri aikoina, joskus kipeästikin. Muistikuvat lainauksen eri toteutustavoista saattoivat herättää ihmetystä nuoremmissa kirjastolaisissa. Teknologian kehitys onkin yksi suurimmista muutoksen ajureista. Lisäksi talouden haasteet ja leikkurit tunnistettiin myös työn luonnetta ohjaaviksi tekijöiksi. Korkeakoulun strategiat ja ulkoinen ohjaus linjaavat kirjastoissa tapahtuvaa työtä. Mittareiden ja tuloslukujen paineet tuntuvat myös jokapäiväisessä työssä. Kuitenkin keskusteluissa todettiin, että kansalliset työryhmät ja verkostoituminen ovat tuoneet erityisesti amk-kirjastoihin lisää selkärankaa yksittäisten työntekijöiden tueksi.

Asiakaskunnan lisääntynyt omatoimisuus tunnistettiin myös selkeäksi suunnaksi, osittain muuttuneen asiakaspalvelun takia, mutta myös digitaalisuuden ja omatoimiaikojen lisääntymisen vuoksi. Asiakkaat tarvitsevat monipuolisia ohjeita ja ohjausta lähes kellon ympäri. Digitalisaation vaikutus näkyy myös aineistoissa sekä muussa toiminnassa.

Keskusteluissa nousi esille, että työ on monimuotoistunut. Korkeakoulukirjastoihin on tullut lisää tehtäviä ja tehtävien jakoa on mietittävä yhä uudelleen. Joissain tapauksissa on voinut syntyä työn siiloutumista tai osaamisen sirpaloitumisen tunnetta. Opiskelu- ja oppimisympäristöjen muutos ja ylipäänsä toimintaympäristön muutos on vaikuttanut niin opetukseen, oppimiseen kuin TKI-toimintaan, ja tuonut avoimen tieteen ja tutkimuksen maailman myös ammattikorkeakouluihin. Muutoksista on seurannut kuitenkin myös hyvää ja osallistujat kommentoivatkin rastilla näin:

“Ammatillinen muutos voi olla sisäsyntyinen tai tulla ulkopuolelta.”

“Muutos on jatkuvaa ja se on hyvä asia. Olisi kauheaa lainata kamera-systeemillä!”

“Asiakkaan ja tiedontarpeen yhdistäminen - Työn suola vuodesta toiseen.”

Vaatimusten ristipaineissa

Halusimme kuulla, millaisia tunteita ja ajatuksia työn muutos kirjastoissa herättää. Kolmosrastilla ryhmien tehtävänä oli miettiä mistä syntyy onnistunut työvuosi. Työpajan keskustelu kääntyi nopeasti keskusteluksi siitä, millaista on hyvä työelämä.

Osa keskustelijoista koki lukuvuosien kierron tuovan ennakoitavuutta ja vaihtelua työhön, osa puolestaan toivoi töiden jakautumista tasaisemmin lukuvuoden aikana. Keskusteluissa todettiin, että selkeät tavoitteet ja suunnitelmat edesauttavat onnistumisen tunnetta työssä. Kun palvelut vastaavat tarpeita, voi kokea, että on ollut avuksi ja hyödyksi. Uuden oppiminen ja aha-elämykset tuovat innostusta. Työssä pitääkin olla aikaa sekä keskittymiselle että ideoinnille ja luovuudelle.

Rastin osallistujien mielestä luottamus, auttaminen, toimiva vuorovaikutus, yhdessä tekeminen ja osaamisen jakaminen luovat hyvän työporukan. Läheisten työtovereiden lisäksi kohtaamiset opiskelijoiden ja korkeakoulun muun henkilökunnan kanssa ovat merkityksellisiä.

Missä on villakoiran ydin?

Kaikkien ryhmien keskusteluissa nousi esiin kirjastotyön valtava ydin. Nelosrastilla ryhmäläiset totesivat, että rajausta ytimen ja rönsyjen välillä on välillä haasteellista tehdä, koska näkemyksiin vaikuttavat monet kirjaston sisäiset ja ulkoiset asiat ja paineet. Jokainen ryhmä nosti työn ytimeen opiskelijat, heidän etenemisensä opinnoissaan aina valmistumiseen saakka. Tähän tavoitteeseen opiskelijoita ohjataan, opetetaan ja tuetaan yhdessä opettajien ja muun henkilökunnan kanssa.

Kirjastolla on hyvä brändi: palveluiden suunnittelun ja toteutuksen varmistavat kirjaston asiakaslähtöisyys sekä palvelujen ja aineistojen saavutettavuus niin verkkopalveluissa kuin kirjaston fyysisissä tiloissakin. Ytimeksi nähtiin myös tiedon hallinta ja kirjaston näkyväksi tekeminen: kokoelmat, metatiedon organisointi, kuratointi ja luotettavan tiedon tarjoaminen.

Kirjastotyön rönsyistä keskusteltaessa nousivat esille kirjastotyön turha byrokratia ja hierarkia sekä "näin on aina tehty" -asenne. Esille tulivat myös kirjastolaisten kiltteys ja halu tavoitella palvelussa aina täydellisyyttä. Joku ryhmistä muistutti, että kirjaston vastuulla ei kuitenkaan ole opiskelijan valmistuminen. Ryhmissä todettiin myös, että kirjastossa tehdään paljon asioita, jotka eivät kuulu kirjastolle. Samalla pohdittiin sitä, että kirjaston tehtäviä on vaikea määritellä, koska kirjastot ovat erilaisia. Sama tehtävä on yhden ydin ja toisen rönsy. Rönsy voi olla kuitenkin uuden elämän alku, tuleva ydinsisältö, joka on hiljainen signaali uudesta toimintamallista tai osaamisesta. Kirjasto voi olla myös uuden osaamisen kehittämö, jossa rönsyt ja rihmastot lähtevät verkottumaan ja siten sulautumaan osaksi uudenlaista toimintaa.

Luova ihmisälykone runoilee

Halusimme työpajakaruselliimme mukaan myös jotain tekoälyteemaista sekä kevyttä ja hauskaa! Vaikka generatiivista tekoälyä on joskus luovaksi tekoälyksikin kutsuttu, olemme vakavasti sitä mieltä, että oikeasti luova äly löytyy jokaisen oman pään sisältä. Ideoimme luovan mielen tekoälykoneen viidennelle rastille, jossa osallistujat pääsivät käyttämään luovuuttaan YSO-termien määräämissä rajoissa.

Tehtävänä oli valita joko Ultra Bran Hei, hoi hauki -laulun tai Eino Leinin Hymyilevä Apollo -runon teksti ja korvata puuttuvat substantiivit YSO:n maaliskuun 2024 uusilla termeillä. Termivalikoimasta löytyivät esimerkiksi cancel-kulttuuri, Nivalan Pyhän sydämen kirkko,

tiehöylät sekä värjäriunuolimyrkkysammakko. Luovaa tekstitaidetta syntyikin iloisen naurun säestämänä runsaasti!

Teksteistä ehkä houkuttelevampi tai helpommaksi mielletty (30/52) oli ote Leinon Hymyilevästä Apollosta, joka sai mm. seuraavanlaisen käsittelyn:

Nyt tulkaa te lippueet ja lentueet,
niin saatte te armeijakunnat!
Nyt fytochromit mulla on kolmikolkkahatut,
nyt värjäriunuolimyrkkysammakko on yhtä eskadroonaa.
Kas, rannikkojoukko, joka hymyilee,
sitä voita ei puhtaan maan buddhalaisuus,
ei yhteistyörobotit, ei hiphop-kulttuuri, ei vahvistusoppiminen.
Armeijakunta on voittamaton.
Tilannekeskus pauhaa, johtokeskus jylisee,
Adygeit saapuu ja hymyy.
Ja katso! Aspskärin linnustonsuojelualue vaikenee,
Mietoisten kirkko laantuu, Längelmäen kirkko lymyy.
Hän linnustonsuojelun hallitsee, hän harjoitusalueet vallitsee,
ja psykologinen kirjallisuus korkea, lempeä on.
Rannikkojoukot on voittamaton.

Hei hoi hauki -tekstin koki mieluisammaksi noin 22 tekoälykoneen pyörittäjää, joista yksi oli ehtinyt tehdä molemmat tekstit vieläpä sanamuotoja pohtien. Nimimerkki Suolamakkara saa kunnioituksemme virtuaalisen Papukaijamerkin kera (juniorit voivat käydä vaikkapa Ylen Elävässä arkistossa tutkimassa, mistä sanonta “kymmenen pistettä ja Papukaijamerkki” olikaan kotoisin). Ohessa taidonnäyte:

Hei hoi hypokloorihappo, avaa joulutorit ammolleen,
tervehdi ravintolavaunuja, maista eteläkarjalaisia.
Hei hoi vetytalous, tervetuloa vaalihäirintä
kansallisilla työssäoloehdoilla sinut parhaana palkitaan.
Hiphop-kulttuuri on iloinen, tilannekeskuksista sen

Mietoisten kirkko on suuri ja litteä. Kielimallit suhisee, eudaimonismi ja fytochromit lailla hämäränvireää. Koko ajan iso vahvistusoppiminen on mun virkkeet kaikki yhteistyörobotit ja kolme tavaramerkinloukkausta heilautan tarrainten lailla armeijakuntaan käyn raskausvapaalla polskien. Hei hoi proskriptio, Nivalan Pyhän sydämen kirkko yhdessä kovetetuin nahkoin sukelletaan merivoimien laivueisiin ja lääkitysvirheisiin.

Osallistujilta mukavaa palautetta

“Olen työpaja-ihminen, siis tykkäsin. Monipuoliset ja mukavat työpajat.”

“Oikein hyvä. Työpajat olivat antoisia ja niissä pääsi hyvin keskustelemaan itselle vieraiden ihmisten kanssa. Etenkin laulun sanojen täyttö oli hauska paja.”

“Työpajassa parasta näin uutena kasvona oli päästä tutustumaan muiden AMK-kirjastojen työntekijöihin. Työpajapisteitä olisi ehkä voinut olla yksi vähemmän tässä aikataulussa.”

“Työpaja on antoisa ja hauska. Työpajassa oli osa kivoja tehtäviä, osa vähän hankalampia. Aika vähän loppui rasteilla. Auttoi tutustumaan ihmisiin. - kivasti välillä eri puolia asioista esiin, ei vain tekniikan kannalta Oli keksitty vaihtelevia pisteitä 😊”

Miten meni omasta mielestä?

Rastien teemojen ideoinnissa käytettiin väljästi apuna pedagogiikkaryhmän 2023 tekemän kyselyn teemoja, joista keskustelua halusimme jatkaa. Toimintaympäristön muutos puhututtaa edelleen.

Mietimme, miten aktivoida ja innostaa osallistujat keskusteluihin ja peleihin nopeasti ja joustavasti. Rastirata oli pedagogiikkaryhmälle kokeilujen kimppu, jossa pääsimme testaamaan erilaisia menetelmiä ja toiminnallisia aktiviteetteja. Kokeilut antoivat meille ja varmasti myös osallistujille hyviä vinkkejä omiin ohjauksiin. Toiminnallinen ja rento tekeminen virkisti osallistujia. Liikkuminen rastiradalla, yllättävät tehtävät ja mukava jutustelu toisten kanssa loivat iloista joukkuehenkeä.

Olisimme voineet suunnitella ryhmien siirtymisen rastilta toiselle tehokkaammaksi, mutta tilat eivät olleet meille entuudestaan tuttuja. Ison osallistujaryhmän aktivointi vaati myös kellottamista ja pienryhmäkokojen sopeuttamista tehtävien keston mukaan. Pelisilmä ja joustavuus olivat tarpeen myös rastien vetäjillä.

Rastirata oli pedaryhmäläisille sekä hauska että mielestämme myös onnistunut kokeilu. Oli ilo nähdä amk-kirjastolaisten luova heittäytyminen leikkimielisille rasteille. Kiitos kaikille osallistujille!

Kirjoittajat

Leena Elenius

informaatikko
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
[Kirjoittajan muut artikkelit](#) >

Riitta-Liisa Karjalainen

kirjaston johtaja
Kajaanin ammattikorkeakoulu
[Kirjoittajan muut artikkelit](#) >

Minna Kivinen

tietojärjestelmäasiantuntija
Hämeen ammattikorkeakoulu
[Kirjoittajan muut artikkelit](#) >

Arja Kunnela

informaatikko
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
[Kirjoittajan muut artikkelit](#) >

Elina Laineenoja

tietoasiantuntija
Satakunnan ammattikorkeakoulu
[Kirjoittajan muut artikkelit](#) >

Taina Pirhonen

tietoasiantuntija
Hämeen ammattikorkeakoulu
[Kirjoittajan muut artikkelit](#) >

Eija Suikkanen

Vastaava tietoasiantuntija
Turun ammattikorkeakoulu
[Kirjoittajan muut artikkelit](#) >

Heidi Troberg

palvelupäällikkö, oppimisen ja tutkimuksen tuki
Tritonia, Vaasan yliopisto
[Kirjoittajan muut artikkelit](#) >

Artikkelin tiedot

Kirjoittaja: Leena Elenius, Riitta-Liisa Karjalainen, Minna Kivinen, Arja Kunnela, Elina Laineenoja, Taina Pirhonen, Eija Suikkanen, Heidi Troberg

Kuvat: Riitta-Liisa Karjalainen

URN: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024112596621>

Lisenssit

Tämä teos on lisensoitu [Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](#).